

Самсонова В. В., кандидат економічних наук,
начальник відділу науково-технічної інформації,
Національний університет біоресурсів і природокористування України

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ УПРАВЛІНСЬКОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ В УКРАЇНІ

У статті досліджується ринок послуг з управлінського консалтингу в Україні та окреслено перспективи його розвитку.

Ключові слова: консалтинг, управлінське консультування, ринок консалтингових послуг в Україні.

Постановка проблеми. На різних етапах розвитку вітчизняних підприємств перед власниками та вищим керівництвом виникає ряд завдань, що потребують вирішення. Адже для кожної компанії є актуальним питання підвищення ефективності власної діяльності, а відповідно виникає необхідність розвитку системи управління нею. Для вирішення поставлених завдань компаніям необхідні кваліфіковані фахівці. У такій ситуації просто необхідне залучення консалтингової служби зі штатом висококваліфікованих фахівців і комплексом напрацьованих бізнес-рішень.

Управлінське консультування, як вид консалтингової діяльності, охоплює широкий і динамічний спектр питань, який прямо залежить від попиту на консультаційні послуги та вимог до їх змісту і якості. Проблеми українських компаній, потенційних споживачів консалтингових послуг, не менш складні, ніж у закордонних колег, але наявність розвиненого ринку консалтингових послуг забезпечує їм швидкість та ефективність вирішення основних питань управлінської діяльності. Дослідження ж українського ринку управлінського консалтингу показали, що він знаходиться лише на стадії розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемами розвитку управлінського консультування присвячені роботи провідних вітчизняних і зарубіжних учених: А. Блінова [1], В. Верби [2], П. Капустіна [3], М. Кропивка [4], Ф. Уикхема [5], Е. Шейна [6], С. Шиффмана [7]. У процесі еволюції наукової думки підходи до місця, ролі та перспектив розвитку управлінського консалтингу удосконалювалися і набували нового змісту. В умовах сучасної інтеграції України у світовий інноваційний простір очевидною постає потреба в дослідженні ринку послуг з управлінського консультування та окресленні перспектив його розвитку.

Мета дослідження. Дослідити ринок послуг з управлінського консалтингу в Україні та окреслити перспективи його розвитку.

Основний матеріал дослідження. Консалтинг в Україні існував і в умовах централізовано планованої економіки, але у відмінному вигляді від прийнятого в світовій практиці. Справа в тому, що консалтинг являє собою роботу з надання порад і рекомендацій незалежними експертами на ринкових умовах і в ринковій економіці. Але в радянський період не було ні ринкової економіки, ні незалежних консультантів. В даний час в Україні існує те, що можна назвати двохсекторною моделлю економіки консалтингових послуг. Перший сектор – це приватні незалежні консалтингові та інші професійні (аудиторські, тренінгові, юридичні і т. д.) фірми. Другий сектор – це науково-дослідні структури, які фінансуються з державного бюджету і входять в систему Академії наук, галузевих і функціональних міністерств і т. д. Перший сектор

має тенденцію до прискореного зростання і працює на ринкових засадах, другий – має тенденцію до скорочення, обслуговує в основному органи державного управління і працює на «централізовано планових» засадах [8].

В Україні за останні 15 років було здійснено чотири спроби дослідження ринку консалтингових послуг, а саме послуг з управлінського консультування.

Дослідження розвитку консалтингового ринку в Україні проводились у три етапи: у 1995 р. Асоціацією «Укрконсалтинг» [9]; у травні 1999 р. Агентством по розвитку підприємництва США [10]; з вересня по грудень 1999 р. «Українською маркетинговою групою» з ініціативи «Української асоціації менеджментів-консультантів». Результати дослідження дозволили зробити висновок, що «український ринок управлінського консалтингу далекий від того, щоб називатися зрілим» [11], необхідно ще багато зробити для його розвитку і, як наслідок, розвитку економіки України.

Аналітики інтернет-порталу «Топ 9 – тільки професіонали» з 2008 року ретельно аналізують та відбирають кращі консультаційні фірми в галузі управлінського консалтингу в Україні на предмет відповідності найжорсткішим вимогам споживачів. Це і досвід роботи на ринку, і наявність сертифікатів, ліцензій, стандартів якості, рівень сервісу, швидкість реакції на запити клієнтів, інновації, участь в галузевих виставках, семінарах, конференціях і багато що інше. На сьогоднішній день на ринку управлінського консалтингу відбулися кардинальні зміни порівняно з 1995 р. Наряду з наданням послуг з управлінського консультування такими корифеями іноземного ринку консалтингових послуг як McKinsey, Boston Consulting Group, Bain, Deloitte Consulting, Accenture, AT Kearney, Booz Allen Hamilton, LEK Consulting, Monitor Group на лідируючі позиції вийшли та швидко завоювали свою нішу і українські компанії, такі як HR-practice, T&D Company, Консалтингова група «Живое Дело», Інформаційний консалтинговий центр «ICIC», КМК Бізнес Тренінг, ProfiT, Advanter Group, Solomon-Development, Український Інноваційний Центр Бізнесу.

Найбільш популярними та актуальними напрямками управлінського консалтингу в даний час є:

- фінансовий консалтинг (організація управлінського обліку, бюджетування, формування бухгалтерської звітності, складання звітності за міжнародними стандартами, аудит діяльності);
- операційний консалтинг, спрямований на оптимізацію бізнес-процесів на кожному етапі розвитку бізнесу і виникнення нових завдань;
- управління фінансовими ризиками (визначення всіх видів можливих ризиків для кожного конкретного підприємства, місце їх виникнення, методи управління ними, розробка заходів для постійного контролю над ризиками, оцінка ризиків і співвіднесення витрат на управління ризиками з їх наслідками).

Однак, незважаючи на те, що значна кількість українських компаній на сьогоднішній день відчуває необхідність консультаційної допомоги з питань управління, попит на консалтингові послуги в Україні залишається низьким. Основними причинами цього є:

- низька платоспроможність клієнтів;
- складність отримання об'єктивної інформації про консультаційні фірми та їх можливості;
- неспроможність споживачів оцінити корисність консалтингових послуг;
- складна макроекономічна ситуація та загальне зниження ділової активності;
- відсутність гарантій конкретних результатів і позитивного ефекту від консультування;

- відсутність у споживачів консалтингових послуг культури роботи з незалежними експертами;

- побоювання компаній-клієнтів консалтингових фірм, щодо порушення ними конфіденційності роботи.

Однак, управлінський консалтинг має свої перспективи, адже поступове збільшення попиту на консалтингові послуги відбудеться лише в результаті поліпшення їх якості, зростання професіоналізму вітчизняних консультантів, їх досвіду, удосконалення навичок роботи і методів виконання замовлень.

Для успішного функціонування на ринку консалтингових послуг вітчизняним консалтинговим компаніям, враховуючи багатий досвід світових консалтингових компаній, слід:

- вести активну маркетингову політику;
- розширювати мережу офісів та філіалів по Україні;
- виходити на світові ринки;
- знаходити нових клієнтів та розширювати і розвивати стосунки з існуючими клієнтами;

- орієнтуватися на високу якість надання консалтингових послуг;
- розширювати асортимент послуг з управлінського консалтингу, які б орієнтувались на вирішення складних стратегічних і оперативних завдань діяльності фірм-клієнтів;

- вести жорсткий відбір консультантів, ліцензувати і сертифікувати їх діяльність;
- залучати до роботи випускників МВА з кращих шкіл бізнесу;
- налагоджувати міцні зв'язки з потужними університетами та науковими установами;

- пропонувати клієнтам глибокі інноваційні рішення;
- формувати портфель консалтингових послуг з досліджень, тестування, моделювання, аналізу і розробки стратегій, щоб допомогти клієнтам визначити найкращі способи просування вперед;

- розробити гнучку систему розрахунків з клієнтами;
- надавати консультаційні послуги як приватному бізнесу, так і державному сектору.

Перспективним є перехід вітчизняних компаній – клієнтів консалтингових фірм, на постійне консультаційне обслуговування, що є більш економічним для них; усвідомлення керівництвом компаній – споживачів послуг з управлінського консалтингу, вигоди від залучення консультантів для вирішення існуючих проблем і отримання нової інформації, ідей, пропозицій.

Висновки. Як відомо, стратегія розвитку, фінанси та людський ресурс сьогодні – складові успіху будь-якої консалтингової компанії. У свою чергу, для розвитку ринку послуг з управлінського консалтингу необхідно розширення мережі консалтингових компаній, адже для виконання великих проектів або великої кількості середніх проектів потрібні значні ресурси. Від консалтингових фірм вимагатиметься надання не тільки традиційних послуг, але й пропозицій комплексних рішень, постійне підвищення професіоналізму консультантів, висока якість виконання замовлень, дотриманням етичних стандартів, здатних задовольнити потреби клієнтів. Споживачі послуг з управлінського консалтингу мають бути інформовані про діяльність консалтингових компаній на ринку, можливості та переваги залучення професійних консультантів.

Отже, перспективи управлінського консалтингу в Україні залежать від її готовності до нововведень, адаптованості набору послуг до потреб клієнтів, пошуку нових продуктів і ринків, застосування нових методів навчання для внесення змін під час реалізації консультаційних пропозицій.

Література

1. Блинов А. О. Управленческий консалтинг корпоративных организаций: [учебник] / А. О. Блинов, Г. Н. Бутырин, Е. В. Добренькова. – М.: ИНФРА-М, 2002. – 192 с.
2. Верба В. А. Організація консалтингової діяльності: [навч. посіб.] / В. А. Верба, Т. І. Решетняк. – К.: КНЕУ, 2000. – 244 с.
3. Капустин П.А. Управленческое консультирование для руководителей. – СПб.: Издательский дом «Бизнес-пресса», 2007.
4. Кропивко М. Ф. Управлінський консалтинг: навчальний посібник / М. Ф. Кропивко, Т. П. Кальна-Дубінюк, М. Ф. Безкровний. – М.: Агроконсалт, 2004. – 344 с.
5. Уикхем Ф. Консалтинг в управлении проектами [Management Consulting. A Delivering an Effective Project]: пер. 2-го англ. Изд. – М.: Дело и сервис, 2006.
6. Шейн Э. Процесс консалтинга [Process Consultation Revisited] / Пер. с англ.. – СПб.: Питер, – 2006.
7. Шиффман С. Руководство консультанта. Как начать и развивать своё дело [The Consultant's Handbook. How to Start and Develop Your Own Practice] / Пер. с англ. – М.: НИРО, 2004.
8. Интернет-сервер: www.konsultat.info.
9. Консалтинг в Украине. – К.: Ассоциация Укрконсалтинг, 1996.
10. Интернет-сервер: www.dai.kiev.ua.
11. Интернет-сервер Української асоціації менеджментів-консультантів: www.uamc.com.ua.

Summary

The market of services in the administrative consulting in Ukraine is probed and outlined prospects of his development are suggested.

Key words: consulting, administrative advising, market of consulting services in Ukraine.